

N:o 83.

Ank. till Riksd. kansli den 3 maj 1898, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af bestämmelserna rörande återfalls-preskription.

Uti sin till innevarande års Riksdag afgifna till lagutskottets behandling hänvisade embetsberättelse har justitieombudsmannen upptagit frågan om ändring af bestämmelserna angående s. k. återfalls-preskription samt anført:

»Enligt hvad jag har mig bekant hafva mina båda närmaste företrädare i justitieombudsmanssemetet, dertill föranledde af den omständigheten, att inom högsta domstolen i ett under år 1896 afgjort mål om ansvar för tjufnadsbrott uttalats motsatta meningar i fråga om tolkningen af de i 4 kapitlet 11 § strafflagen gifna föreskrifter angående s. k. återfalls-preskription, haft för afsigt att i en blifvande embetsberättelse väcka fråga om sådan ändring i nämnda lagrum, som kunde vara erforderlig för vinnande af fullt tydliga bestämmelser härutinnan. Den sålunda åsyftade lagändringen har jemväl jag funnit vara i hög grad önskvärd, och innefattar nedanstående framställning ett från min sida gjort försök — vanskligt i den mån tiden för framställningens utarbetande varit knapp — att bidraga till lösandet eller åtminstone utredandet af denna viktiga och obestriddigen mycket invecklade fråga.

Ofvannämnda lagrum har följande lydelse:

»Der lagen utsätter särskildt straff för den, som ånyo begår brott, skall det straff ej ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff.

Hade vid den tid, då det nya brottet begicks, tio år förflutit sedan straffet för det förra brottet blef till fullo verkställt; må ej heller till särskildt straff för återfall dömas, utan så är, att den brottslige under de tio år, hvilka närmast föregått återfallet, antingen föröfvat brott, som i lag är belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, eller för sådant brott undergått bestraffning.»

Af handlingarna i nyssnämnda mål samt af högsta domstolens deri förda protokoll och gifna utslag har jag inhemtat hufvudsakligen följande:

Förre artilleristen Johan Edvard Gustafsson Sköld från Hulan, hvilken, under det han var i tjänst såsom artillerist, dömts till ansvar för första resan stöld, föröfvad efter fyllda aderton år, begick efter undergående af straffet för nämnda brott ånyo olofligt tillgrepp och dömdes med anledning häraf för andra resan stöld till straffarbete i ett år och förlust af medborgerligt förtroende. Berörda straffarbete slutade den 24 november 1881. För olofligt tillgrepp, föröfvadt under år 1892, blef Sköld sedermera af Göta hofrätt med tillämpning af, jemte andra lagrum, 4 kapitlet 11 § strafflagen enligt dess genom lagen den 20 juni 1890 förändrade lydelse dömd att såsom för första resan stöld hållas till straffarbete tre månader och under viss tid vara förlustig medborderligt förtroende. Efter aftjenande af detta straffarbete frigafs Sköld den 16 april 1893. Under åren 1895 och 1896 begick Sköld derefter särskilda tillgrepp, för hvilka han lagfördes inför Gäsene och Vätle häradsrätter. Genom utslag den 15 april 1896 förklarade förstnämnda häradsrätt det vara styrkt, att Sköld begått det tillgrepp, hvarför han i målet stälts under tilltal, samt yttrade vidare hufvudsakligen, att som angående Sköld blifvit upplyst, att han den 24 november 1881 frigifvits från länsfängelset i Venersborg, hvarest han till fullo utstått honom för andra resan stöld ådömdt straff; att han genom Göta hofrätts utslag den 3 februari 1893 blifvit dömd att för första resan stöld undergå straffarbete tre månader och vara medborgerligt förtroende förlustig, intill dess ett år förflutit, från det han efter utståndet straff blifvit frigifven; samt att han den 16 april 1893, efter det han å länsfängelset i Göteborg till fullo utstått sistnämnda straff, blifvit från länsfängelset frigifven; alltså och då Sköld under de tio år, som närmast föregått tiden för föröfvandet af det brott, för hvilket han inför häradsrätten ransakats, undergått bestraffning för brott, som blifvit

belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, pröfvade häradsrätten, jemlikt 20 kapitlet 7 § 2 momentet och 14 § strafflagen, jemförda med 4 kapitlet 11 § 2 momentet samma lag, sådana dessa lagrum lydde i lagen den 20 juni 1890, rättvist förklara Sköld saker till ansvar för tredje resan stöld. Derjemte förvisades sköld för undergående af vidare ransakning till Vätle häradsrätt, som meddelade utslag i målet den 1 maj 1896, dervid häradsrätten på grund af särskilda inom häradsrättens domvärjo begångna tillgrepp, till hvilka Sköld genom egen frivillig, af omständigheterna styrkt bekännelse ansågs vara lagligen förvunnen, samt med tillämpning af Gäsene häradsrätts nyssnämnda utslag dömde Sköld, jemlikt de i samma utslag åberopade lagrum samt 20 kapitlet 9 § strafflagen, att för tredje resan å särskilda tider och ställen föröfvad stöld hållas till straffarbete två år samt vara medborgerligt förtroende förlustig, intill dess två år förflutit, från det han efter utståndet straff blifvit frigifven. Efter besvär af Sköld faststälde Göta hofrätt medelst utslag den 3 juli 1896 häradsrätternas omförmälda utslag. Om hofrättens utslag voro fyra dess ledamöter ense, hvaremot en ledamot yttrade: »Enär Sköld enligt hofrättens utslag den 3 februari 1893 blifvit dömd och straffad för första resan stöld och derefter icke veterligen undergått bestraffning för tjufnadsbrott, samt vid sådant förhållande Sköld efter min uppfattning lagligen icke bör för ifrågavarande, af häradsrätterna honom rätteligen till last förda tillgrepp straffas hårdare än såsom för andra resan stöld, pröfvar jag rättvist att med ändring af öfverklagade utslagen, jemlikt 20 kapitlet 7, 9 och 14 §§ strafflagen, döma Sköld för andra resan stöld till straffarbete i ett år sex månader samt att i två år efter utståndet straff vara förlustig medborgerligt förtroende.»

Öfver hofrättens utslag anförde Sköld underdåniga besvär. Vid målets föredragning i högsta domstolen den 29 september 1896 yppade sig skiljaktiga meningar.

Ett justitieråd, med hvilken ett annat justitieråd var ense, yttrade sålunda: »Enär under de tio år, som närmast föregått den 9 augusti 1892, då klaganden gjort sig skyldig till det tjufnadsbrott, för hvilket han genom hofrättens utslag den 3 februari 1893 blifvit dömd till ansvar, klaganden icke, såvidt handlingarna föranleda, föröfvat brott, som i lag är belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, eller för sådant brott undergått bestraffning; samt förty, med stöd af 4 kapitlet 11 § strafflagen, de straff, klaganden före den 9 augusti 1882 till fulla aftjenat, enligt min uppfattning icke vidare må tagas i betraktande vid fråga om särskildt straff för återfall i brott; alltså och då

klaganden, hvilken undergått det honom genom hofrättens berörda utslag ådömda straff för första resan stöld, är lagligen öfvertygad att derefter hafva föröfvat de nu åtalade tillgreppen, pröfvar jag, jemlikt 20 kapitlet 7 § första momentet samt 9 och 14 §§ strafflagen, rättvist på det sättet ändra domstolarnes beslut, att klaganden dömes att för andra resan å särskilda tider och ställen föröfvad stöld hållas till straffarbete ett år sex månader samt vara förlustig medborgerligt förtroende, intill dess två år förflutit, från det han efter utståndet straff blifvit frigifven.»

Tre justitieråd funno ej skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Slutligen anförde ett justitieråd, med hvilken ett annat justitieråd förenade sig: »Då Sköld sedan tio år förflutit från den 24 november 1881, då han frigifvits efter utståndet straff för andra resan stöld, år 1893 för återfall dömts till straff såsom för första resan stöld; samt Sköld, efter det han undergått sistnämnda straff, veterligen ej blifvit för tjufnadsbrott straffad, pröfvar jag för min del lagligt sålunda ändra domstolarnes beslut, att Sköld för de olofliga tillgrepp, som i förevarande mål förts honom till last, jemlikt 4 kapitlet 3 och 11 §§, 20 kapitlet 7 § första momentet samt 9 och 14 §§ strafflagen, af mig dömes, såsom för andra resan å särskilda ställen och tider begången stöld, att hållas till straffarbete i ett år sex månader och vara medborgerligt förtroende förlustig, till dess två år förflutit, från det han efter undergående af detta straff blifvit frigifven.»

På grund af hvad under omröstningen sålunda yttrats blef Kongl. Maj:ts utslag affattadt i enlighet med sist upptagna mening.

De såväl i hofrätten som inom högsta domstolen sålunda uttalade, från hvarandra afvikande meningar i fråga om rätta förståndet af andra momentet af 11 § i 4 kapitlet strafflagen torde påkalla en närmare granskning af innehållet af berörda lagrum. För detta ändamål lärer vara erforderligt att till en början redogöra för lagrummets tillkomst.

Som bekant behandlas i 20 och 21 kapitlen af strafflagen de mycket vanliga förbrytelserna stöld, snatteri och inbrott samt rån och försök till rån. I fråga om alla dessa brott — hvilka jag i det följande, der sådant, för att framställningen må blifva lättare öfverskådlig, kan vara lämpligt, sammanfattar under den gemensamma benämningen tillgrepps-brott — meddelas i nyssnämnda kapitel af strafflagen särskilda föreskrifter angående fall, då personer, som föröfvat något eller några af de i samma kapitel upptagna förbrytelser, ånyo göra sig skyldiga till sådant brott (återfall). Dessa föreskrifter innefatta alltid strängare straffbestämmelser än de, som gälla för samma brott, då de första gången föröfvas, men ökningen i straff kan inträda på olika sätt. I några fall

föreskrifver sålunda lagen, att ett ringare brott genom att upprepas (t. ex. snatteri, tredje gången) eller genom att föröfvas efter vissa andra förbrytelser (t. ex. snatteri efter stöld eller inbrott) skall anses såsom ett brott af svårare beskaffenhet. I andra fall stadgar lagen, med viss begränsning, högre straffpåföljd för hvarje gång, då samma slags brott begås (t. ex. stöld eller inbrott, andra, tredje eller fjerde gången, samt rån, andra gången). Vidare förekommer, att till följd af förut begångna förbrytelser af annan beskaffenhet ett visst brott skall bedömas såsom återfall af samma brott (t. ex. stöld efter inbrott eller tvärtom, stöld eller inbrott efter rån). Praktiskt taget torde härmed kunna likställas det fall, då ett brott på grund af andra förut begångna olikartade brott är belagdt med samma straff, som vore det föröfvadt andra gången, utan att lagen likväl stadgar, att ifrågavarande förbrytelse skall anses såsom andra resan (så rån eller rånförsök efter andra resan stöld eller inbrott).

Strafflagens återfallsbestämmelser undergingo genom lagen den 20 juni 1890 modifikation i flera hänseenden, af hvilka jag här vill erinra om två: nedsättning i straffsatserna för de i återfall begångna brotten samt införande af institutet återfallspreskription. Detta instituts innebörd torde i korthet kunna angifvas dermed, att ett föregående brotts egenskap att verka förhöjning i straffet för ett efterföljande under vissa förutsättningar bortfaller. Sistnämnda lag bibehöll sålunda regeln, att vid återfall i vissa brott straffet skall bestämmas inom en högre strafflatitud, men inskränkte regelns innehåll och omfattning. Till stöd för denna regels bibehållande anförde nya lagberedningen, som utarbetat det förslag, som legat till grund för 1890 års lag, i sin allmänna motivering till de föreslagna ändringarna i 20 kapitlet strafflagen, bland annat, följande:

»Det ligger i sakens natur, att återfall i allmänhet bör vid brottets bedömande anses såsom en försvårande omständighet och verka straffökning, ehvad sådant blifvit i lagen uttryckligen föreskrifvet eller ej. Erfarenheten gifver emellertid vid handen, att vid vissa slags brott återfall förekommer ojemförligt oftare än vid andra, och det saknar därför ej sitt berättigande att vid de förra tillmäta återfallet en särskild betydelse. I synnerligen hög grad gäller detta om tjufnadsbrotten, vid hvilka återfall kan sägas vara snarare regel än undantag. Allestädes gifves det en klass af menniskor, hvilka i stället för ärligt arbete hafva tjufnad till sitt yrke och näringsfång och, när de efter undergången bestraffning komma på fri fot, fortsätta dermed. Men tydligt är, att endast ett högre mått af straff kan antagas skola öfva någon varaktigare verkan på dylika vaneförbrytare. Borttagandet af särskilda återfalls-

straff skulle således nödvändiggöra en utvidgning af straffsatsen för tjufnadsbrott till ett omfång, som, då det gäller en så ytterst vanlig förbrytelse, skulle vara i högsta grad betänklig. Deremot har det syntts nödigt att i åtskilliga hänseenden mildra nu gällande straffbestämmelser för återfall, då det svårigen lär kunna nekas, att dessa, äfven efter den betydliga nedsättning, som år 1872 vidtagits deri, vid en jemförelse med de straffbestämmelser, som i öfrigt förekomma i strafflagen, framstå såsom allt för stränga. Om derjemte, på sätt ofvan föreslagits, en tidsbegränsning fastställes för tidigare brotts verkan till straffskärpning vid återfall, torde olägenheterna af det nuvarande iterationssystemet vara undanröjda.»

I fråga om återfallspreskription föreslog nya lagberedningen, att till 4 kapitlet 11 § strafflagen, enligt detta lagrums lydelse vid strafflagens antagande, skulle fögas ett nytt moment, så lydande: »Hade vid den tid, då det nya brottet begicks, tio år förflutit sedan straffet för det förra brottet blef till fullo verkställt; må ej heller till särskildt straff för återfall dömas, utan så är, att den brottslige förut gjort sig skyldig till sådant straff för annat brott, och det nya återfallet skett inom tio år efter det detta brott föröfvades, eller straff därför ådömdes eller till någon del verkställes.»

Det sålunda föreslagna stadgandet motiverades af beredningen på följande sätt: »I de fall, då särskildt straff finnes utsatt för återfall i brott, verkar enligt vår lag det förut begångna brottet till straffskärpning så länge brottslingen lefver. Denna princip synes dock leda till en obillig hårdhet. Föreskriften att till särskildt straff för återfall i brott ej må dömas, der ej återfallet skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff, utgår från det antagande, att endast under denna förutsättning det nya brottet ådaga-lägger en inrotad brottslig benägenhet af sådan styrka, att för dess bekämpande det vanliga straffet ej gör till fyllest. Det ligger emellertid i sakens natur, att intrycket af en undergången bestraffning småningom försvagas, och om vid återfall en längre tid förflutit efter den förra bestraffningen, har man följaktligen ej samma skäl som eljest till det antagande, att det vanliga straffet icke skall göra tillbörlig verkan. Beredningen har därför, efter utländska lagars föredöme, föreslagit ett stadgande af innehåll, att till särskildt straff för återfall ej må dömas, der ej det nya brottet föröfvats inom tio år, efter det straffet för det förra blifvit till fullo verkställt. Från denna regel har det dock ansetts nödigt göra undantag för det fall, då brottslingen gjort sig skyldig till återfallsstraff för annat, tidigare begånget brott, och det nya återfallet

skett inom tio år efter det detta brott föröfvades, eller straff därför ådömdes eller till någon del verkställdes. I ett sådant fall eger uppenbarligen den nyss angifna grunden för återfallspreskriptionen icke samma tillämpning som eljest.»

Till stöd för bibehållande af högre straffsatser för återfall i tjufnadsbrott och dermed beslägtade förbrytelser har beredningen sålunda åberopat den erfarenheten, att företrädesvis dessa brott vanemässigt föröfvas och synas egnade att utveckla brottsliga vanor. Anledning till förslaget om återfallspreskription torde beredningen åter hafva funnit i en annan erfarenhet på detta område, nemligen den, att en längre tids oförvitligt lefnadssätt, med deraf alstrade goda vanor, är egnadt att rena och stärka den förut brottsliges karakter, hvadan ock ett der-efter af honom begånget nytt brott får anses närmast framgå ur särskilda tillfälliga motiv och icke utgöra ett uttryck för den fortfarande benägenhet för brott, som är det utmärkande för vaneförbrytaren.

Det af nya lagberedningen på dessa grunder föreslagna tillägget till ifrågavarande paragraf torde hafva afsett följande förändring i då gällande föreskrifter om återfalls bestraffande. Enligt sin ursprungliga lydelse (= det nuvarande första momentet) uppstälde paragrafen blott *en* förutsättning, för att återfallsstraff skulle kunna ådömas, den nemligen att straffet för ett föregående tillgreppsbrott blifvit till fullo verkställt. Förelåg icke denna förutsättning, skulle de i kapitlets två föregående paragrafer (9 och 10 §§ eller, efter 1890 års lag, 8, och 9 §§) gifna bestämmelser tillämpas. Det föreslagna tilläget stadgade den ytterligare regel, att i de fall, i hvilka nyss omförmälda förutsättning väl var för handen, men en viss längre tid — tio år — förflutit från straffets undergående, skulle det föregående brottets straffskärpande verkan bortfalla (= återfallspreskription). Nu antydda förhållande emellän det föreslagna andra momentet i paragrafen och paragafens ursprungliga text bör icke lemnas ur sigte vid en utläggning af de utaf nya lagberedningen föreslagna stadgandena om återfallspreskription. Särskildt torde denna synpunkt gifva ledning, när det gäller att fastställa, hvilken betydelse återfallspreskriptionen enligt förslaget skulle hafva vid upprepade återfall.

Den i andra momentet af förevarande paragaf sålunda uppställda regel jemte de föreslagna undantagen från samma regel torde bäst klargöras genom några exempel, utvisande, huru återfall under olika förhållanden skulle blifvit bedömda, om förslaget upphöjts till lag. I dessa exempel torde, för enkelhetens skull, endast behöfva omtalas stöld, då hvad som gäller om stöld utan svårighet kan med erforderliga förän-

dringar tillämpas på andra tillgreppsbrott. Om alltså en person, som straffats för stölden A, sedermera begått stölderna B och C, skulle, då han blefve lagförd för stölden C, olika förhållanden kunna yppa sig. Om straffet för stölden B icke var till fullo verkställt, då stölden C föröfvades, och sålunda den i 11 paragrafens första moment stadgade förutsättningen för tillämpligheten af återfallsskärpning icke vore för handen, skulle följden blifva, att stölden B icke komme att utöfva någon återfallsverkan vid bedömandet af stölden C. Deremot kunde näppeligen ifrågasättas annat, än att stölden A skulle hafva samma betydelse i detta hänseende, som den hade, då straff ådömdes för stölden B. Var åter straffet för stölden B till fullo verkställt, när stölden C begicks, blefve följden olika allt efter längden af den tid, som förflutit emellan dessa båda händelser. Var denna mellantid kortare än tio år, inträdde återfallsstraff enligt paragrafens första moment. Var den åter tio år eller längre, skulle enligt regeln i andra momentet stölden B icke utöfva någon återfallsverkan på stölden C. Men vid sådant förhållande kan icke antagas annat, än att stölden A också skolat lemnas ur räkningen vid bedömandet af stölden C. Att detta varit beredningens mening torde framgå af dess ofvan (sid. 108) anförda motivering, och af det följande (sid. 113) synes, att denna uppfattning delats af lagutskottet vid 1890 års riksdag. Vidare må i detta sammanhang erinras derom, att affattningen af 11 § enligt dess lydelse i 1864 års strafflag närmast åsyftade allenast två brott: dels det, som skulle bestraffas, och dels ett visst föregående af liknande beskaffenhet (»det förra brottet»). Detta uttryckssätt synes hafva berott derpå, att äfven om två eller flera förbrytelser af ifrågavarande beskaffenhet förut blifvit begångna, det i regeln endast var det *närmast* föregående brottet, som hade omedelbart intresse vid bedömande af det sista återfallet. Då nu beredningen vid affattningen af det föreslagna andra momentet i paragrafen utgick från första momentets förutsättningar och stadgar ett undantag från den till grund för bestämmelserna i första momentet liggande regel, torde man häri hafva stöd för det antagande, att beredningen med uttrycket »det förra brottet» i andra momentet menat det *sist begångna* brott, för hvilket gerningsmannen blifvit till fullo straffad.

Från den föreslagna regeln i paragrafens andra moment ansåg beredningen nödigt göra undantag i vissa fall. Förutsättning för sådant undantag var, att ehuru visserligen vid föröfvandet af det brott, om hvars bestraffande vore fråga (stölden C), tio år eller mer förflutit, från det gerningsmannen sist straffades för brott af ifrågavarande beskaffenhet (stölden A), gerningsmannen likväl förut under denna mellan-

tid (före stölden C) gjort sig skyldig till återfallsstraff för annat brott (stölden B). Dervid fordrades dock, för att återfallspreskription skulle uteslutas, att det nya återfallet (stölden C) skett inom tio år, efter det att det omförmålda andra brottet (stölden B) föröfvades, eller straff därför ådömdes eller till någon del verkställdes. Med de sålunda föreskrifna undantagen från andra momentets regel afsågs uppenbarligen att förhindra, att den återfallspreskription, som enligt regel blifvit medgifven förbrytaren, derest vid brottets begående tio år förflutit, från det han sist till fullo straffats för dylikt brott, skulle tillgodokomma jemväl brottslingar, som upprepade gånger återfallit i tjufnadsbrott, men dervid på ett eller annat sätt undandragit sig upptäckt eller straff. Till belysning af de sålunda föreslagna undantagen torde böra anföras några exempel. Om en person, som först straffats för stölden A (första resan) och inom fem år efter straffets utstående begått stölden B, utan att denna upptäckts, sedermera efter ytterligare nio år föröfvade stölden C, skulle han enligt det första af de i förslaget uppställda undantagen, då han lagfördes för stölden B, dömas till återfallsstraff på grund af stölden A, hvars återfallsverkan fortplantats genom föröfvandet af stölden B. Genom detta undantag hade alltså förekommit, att gerningsmannen, då han lagfördes för stölderna B och C, skulle dömas både för den andra resan stöld (B) och i fortsättning dermed för första resan (C). Om exemplet förändras så till vida, att gerningsmannen antages hafva dömts eller delvis straffats för stölden B, innan stölden C begicks, finner man, att de båda senare undantagen från andra momentets regel förbygggt, att gerningsmannen skulle hafva på en gång dömts både för andra och första resan stöld. Med grunderna för återfallspreskription är ock fullt öfverensstämmande, att den brottslige under de förutsättningar, som voro antagna i de uppställda undantagen, ej komme i åtnjutande af denna förmån. Men huruvida eller i hvilken mån det kan anses nödigt att för dylika fall gifva sådana särskilda undantagsbestämmelser i lagen, torde böra besvaras efter praktiska hänsyn, såsom t. ex. med afseende å vidden af de för tidigare resor af hithörande brott stadgade strafflatituder eller med hänsyn till den större eller mindre sannolikheten att i ett särskildt land i allmänhet brott upptäckas och straff verkställas. I detta sammanhang torde böra anmärkas, att de af beredningen föreslagna undantagsbestämmelserna icke, åtminstone om de tolkats efter orden, kunnat förhindra, att en brottsling i vissa fall kommit att undgå kännning af förut bestraffade tillgreppsbrott, trots det att han på ett omisskänneligt sätt ådagalagt, att den förre benägenheten för dylika brott alltjemt fortlevat hos honom. Om t. ex. en person, hvilken straffats

för första resans stöld, inom tio år efter slutad bestraffning begått ett rån, som emellertid ej upptäckts, och slutligen, sedan mer än tio år förflutit från stöldstraffets verkställande, ånyo föröfvade stöld, så skulle han, då rånet icke skulle medfört återfallsstraff, hafva blifvit på en gång dömd för första resan rån och första resan stöld.

Då lagberedningens förslag undergick föreskrifven granskning i högsta domstolen, blef angående det föreslagna nya momentet uti ifrågavarande paragraf af två justitieråd anmärkt, att momentets senare del, hvilken upptog undantagen från den i momentet uttalade regel, vore synnerligen svårfattlig och kunde gifva anledning till olika tolkningar, hvarför ett förtydligande af densamma syntes behöfligt; och yttrade justitieråden vidare:

»Den omständigheten att tio år förflutit från det en person till fullo undergått straff för ett brott, intill dess han gjort sig skyldig till återfall i brottet, synes icke innefatta giltigt skäl att befria honom från det särskilda högre straff, som för återfallet är stadgad, under annan förutsättning, än att han under nämnda tid af tio år förhållit sig väl. Har han begått groft brott af annat slag och tilläfventyrs för detsamma under större delen af tiden varit beröfvad friheten, synes den långa tid, som förflutit innan återfallet skett, icke böra lända honom till ursäkt.»

Ett af bemälda justitieråd tillade, att han för sin del ansåge, att den nedsättning, som i förslaget blifvit ifrågasatt i afseende å straffminima vid de itererade tjufnadsbrotten, gjorde det föreslagna stadgandet om en återfallspreskription mindre behöfligt, då det stode i domarens skön att efter omständigheterna taga hänsyn till den tidslängd, som efter det senast föröfvade brottet förflutit, äfvensom till den anklagades uppförande under denna tid.

Slutligen anförde ett justitieråd: »Den i sista momentet tillämpade grundsats, att när en längre tid förflutit, sedan en brottsling blifvit straffad för ett brott af sådan beskaffenhet, att iteration är belagd med särskildt ansvar, vid derefter inträffadt återfall detta särskilda ansvar ej skall ådömas, synes mig vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande; men den föreslagna inskränknigen, börjande med orden 'utan så är', hvilken ej återfinnes i de främmande lagar, från hvilka denna grundsats hemtats, synes mig såsom obehöflig kunna uteslutas, helst de stadgade strafflatituderna sätta domaren i stånd att i hvarje fall taga hänsyn till den försvårande omständighet, som kan ligga i ett emellertid begånget annat brott.»

Med anledning af hvad sålunda blifvit i högsta domstolen anmärkt undergick nya lagberedningens förslag i förevarande del omarbetning inom justitiedepartementet, hvarefter 11 paragrafens andra moment i Kongl. Maj:ts proposition till 1890 års Riksdag med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen m. m. erhöll den lydelse, som momentet sedan 1890 års lag eger. Denna ändring motiverades af statsrådet och chefen för justitiedepartementet i hans yttrande till statsrådsprotokollet den 14 februari 1890 med följande ord: »I fråga om den i 11 § föreslagna nya bestämmelsen, angående preskription af särskildt straff för återfall, har inom högsta domstolen blifvit anmärkt, att ifrågavarande befrielse icke borde komma den brottslige till godo under annan förutsättning, än att han under den stadgade preskriptionstiden förhållit sig väl. Hufvudsakligen biträdande denna uppfattning har jag i förslaget upptagit nödigt förbehåll i nämnda afseende.»

Lagutskottet, som hemställde om antagande af omförmålta af Kongl. Maj:t föreslagna tillägg till ifrågavarande paragraf, återopade härvid hvad nya lagberedningen hufvudsakligen anført till stöd för sitt förslag i denna del, samt yttrade vidare: »Af denna nya lagberedningens motivering torde framgå, att tillägget, hvilket utskottet för sin del finner lämpligt, bör så förstås, att om preskriptionstiden tilländagått utan sådant afbrott, som der omförmäles, vid det nya brottets bedömande hänsyn icke skall i nu ifrågavarande afseende tagas till något före preskriptionstidens början begånget brott, så att t. ex. en person, hvilken förut undergått bestraffning för andra resan stöld, skall, om han efter de tio årens förlopp ånyo begår tjufnadsbrott, dömas för snatteri eller för första resan stöld, allt efter brottets beskaffenhet.»

Lagutskottets hemställan blef af Riksdagens båda kamrar bifallen, af Första Kammaren dock först efter diskussion, hvarunder emot det föreslagna stadgandet framställdes åtskilliga anmärkningar. Sålunda framhölls, bland annat, att en brottsling skulle kunna få åtnjuta återfalls-preskription, fastän han under den för denna preskriptions inträde stadgade tid af tio år begått och straffats för hvarjehanda andra brott — ja till och med om han för gröfre, icke vanfräjdande brott, t. ex. dråp, suttit häktad alla tio åren och sålunda varit urståndsatt att under nämnda tid återfalla i brott, för hvilket han borde undergå iterationstraff.

För tolkningen af det sålunda tillkomna lagstadgandet har man alltså att utreda, på hvad sätt den åt stadgandet gifna nya lydelsen afsett att förändra nya lagberedningens förslag härutinnan. Härvid må till en början erinras, att *regeln* om återfalls-preskription är i 1890 års lag densamma som i nya lagberedningens förslag; det är blott i afse-

ende å *undantagen* från denna regel, som olikhet införts. Undantag från regeln om återfallspreskription inträder sålunda, om gerningsmannen under de tio år, som närmast föregått återfallet, begått brott, som i lagen är belagdt med förlust af medborgerligt förtroende, d. v. s. hörande till de slag af brott, för hvilka enligt strafflagen dylik straffpåföljd *kan* ådömas, men utan hänsyn till, huruvida den, med afseende å det konkreta brottets individuella beskaffenhet, bort ifrågakomma. Och såsom ett andra undantag är härmed likställt det fall, att den brottslige under berörda tid undergått bestraffning för sådant brott. Vid första påseendet kan det förefalla, som om skilnaden emellan nya lagberedningens förslag och 1890 års lag icke vore så synnerligen stor. Äfven beredningen fordrade, för att återfallspreskription icke skulle komma gerningsmannen till godo, att denne under de tio närmaste åren före begäendet af det brott, om hvars bestraffande fråga är, icke begått brott af viss beskaffenhet. Denna verkan har 1890 års lag utsträckt till en vidsträcktare kategori af brott. Utsträckningen har emellertid i själfva verket medfört en väsentlig förändring. Då nemligen beredningen såsom villkor för ett brotts preskriptionshindrande verkan faststälde, att *brottet skolat medföra återfallsstraff*, så följde deraf, på grund af den samtidigt införda regeln om återfallspreskription, att detta brott måste vara begånget *inom tio år* från det straffet för det förut begångna brottet blifvit till fullo undergången. När nu enligt det kongl. förslaget egenskapen att kunna förhindra återfallspreskription tillades andra brott än tillgreppsbrott, så bortföll dermed hvarje fordran på, att det preskriptionshindrande brottet skulle hafva begåtts inom någon viss tid efter utståendet af straffet för det brott, som skulle föranleda återfallsverkan. I det till lag upphöjda förslaget har sålunda väl bibehållits ett visst sammanhang i tiden emellan det sista återfallet och det föregående brott, som skulle till återfallet liksom öfverföra den straffskärpande verkan af ett förut till fullo bestraffadt tillgreppsbrott. Men sambandet i tiden emellan det sistnämnda brottet, å ena, samt det sålunda förmedlande brottet, å andra sidan, har helt och hållet uppgifvits. Enligt lagens klara ord skall nemligen ett i lagen med förlust af medborgerligt förtroende belagdt brott, som inom tio år efterföljes af ett tjufnadsbrott, upplifva verkan af ett tidigare begånget tjufnadsbrott, utan hänsyn till huru långt tillbaka i tiden sistnämnda brott blef till fullo afstraffadt.

Denna skärpning i de af lagberedningen föreslagna villkor för återfallspreskription går tydligen långt utöfver hvad som erfordrats för att tillmötesgå den inom högsta domstolen uttalade åsigt, att ifrågavarande

förmån borde vara beroende deraf, att brottslingen under preskriptionstiden i allmänhet förhållit sig väl. Man lär derför få antaga, att vid affattandet af det nya stadgandet gjort sig gällande äfven någon annan synpunkt än de i högsta domstolen framkomna erinringarna. Hvilken denna andra synpunkt varit, framgår ej af handlingarna rörande lagens tillkomst. Det torde emellertid ej saknas skäl för den förmodan, att härvid tilläfsventyrs gjort sig gällande en viss allmän obenägenhet för att återfallspreskription skulle annat än i sällsynta undantagsfall komma en brottsling till godo. Mot stränga fordringar härutinnan är i och för sig intet att invända; man må blott se till, att lagen ej medför, att brottslingar i väsentligen lika fall blifva bedömda efter helt olika grunder. I detta afseende synas emellertid ifrågavarande stadganden icke kunna undgå anmärkningar. Vid tillämpningen af desamma torde nemligen mer än en gång svårigheter visa sig. Att här utförligt redogöra för alla de kombinationer, under hvilka tveksamma förhållanden eller mindre tillfredsställande resultat kunna uppkomma, lär emellertid hvarken vara lämpligt eller nödigt. Jag vill derför inskränka mig till att fästa uppmärksamhet vid några enligt min tanke viktigare synpunkter samt belysa min mening med några enkla exempel.

Den nya lagen medför sålunda den processuella olägenheten, att under handläggning af ett tillgreppsbrott fråga kan uppstå om undersökning rörande t. ex. ett bedrägeri, som lägges gerningsmannen till last, icke för att bedrägeriet må ådraga honom straff, hvilket jag antager vara genom preskription förfallet, utan allenast i afsigt att upplifva återfallsverkan af tidigare begångna och bestraffade tjufnadsbrott. I dylika fall kan uppstå tvekan, om hvilket forum som kan anses för det rätta m. m. Särskildt vill jag framhålla, att i händelse det ifrågavarande tillgreppet är ett snatteri, samt det sålunda beror på huruvida bedrägeribrottet bevisas eller icke, om tillgreppet skall bedömas såsom stöld eller icke, frågan om häktning skall ega rum eller ej blifver beroende på en måhända tidsödande utredning angående bedrägeribrottet.

Stadgandet torde äfven i rent straffrättsliga hänseenden medföra betänkliga resultat. Om t. ex. en person, som straffats för tredje resan stöld, men derefter under tio år förhållit sig väl, sedermera bedrager sig till fem kronor och derefter snattar fem kronor, så ådrager han sig enligt lagens oförtydbara föreskrift ansvar, såsom hade han begått fjerde resan stöld. Antager man åter, att snatteriet gått före bedrägeriet, kommer snatteriet att beläggas med vanligt straff för första resan snatteri. Bedrägeriet kommer naturligen att i båda fallen beläggas med samma straff. För den stora åtskillnad, som lagen sålunda gör emellan snatte-

riets bestraffande i de särskilda händelserna, saknas enligt min uppfattning fog.

Den största osäkerheten vid tillämpningen torde emellertid visa sig vid de fall, då personer, som två eller flera gånger straffats för tillgreppsbrott, sedermera efter inträdd återfallspreskription göra sig skyldiga till två eller flera nya återfall. Att det första af de nya återfallen skall, om annat vanfräjdande brott ej hindrar, bedömas såsom första resan, framgår af det föregående. Deremot hafva, såsom ofvan intagna rättsfall utvisar, olika meningar uttalats derom, huru det andra af de nya återfallen skall bedömas, i händelse det första af dessa är stöld, och alltså belagdt med vanfräjdspåföljd. I högsta domstolen förekommo sålunda i detta hänseende tre särskilda meningar, af hvilka dock de två, som tillsammans bestämde målets utgång, stodo hvarandra så nära, att jag i det följande torde kunna frånse skilnaden dem emellan. Minoriteten ansåg, att det första nya återfallets egenskap att vara vanfräjdande borde återupplifva återfallsverkan hos de tidigare, d. v. s. före återfallspreskriptionen, bestraffade brotten. Pluraliteten åter tog det första nya återfallet till utgångspunkt vid bestämmandet af straffet för det andra. Det vill synas, som om denna skiljaktighet berodde på en olika tolkning af det i lagrummet förekommande uttrycket »det förra brottet». Pluraliteten tillämpade dervid med sträng följdriktighet den uppfattning, att detta uttryck betydde det sist till fullo bestraffade tillgreppsbrottet. Att denna tolkning kan anses hafva stöd i ordalagen uti förevarande lagrum, särskildt om detta jemföres med 8 och 9 §§ i samma kapitel, har jag i det föregående sökt visa. Men å andra sidan leder lagrummet, tolkadt enligt pluralitetens åsigt, till konsekvenser, som måste uppfattas såsom för rättskänslan föga tilltalande. Jag vill i detta hänseende åberopa följande fall. En person, som straffats för t. ex. fyra resor stöld, förhåller sig derefter i allo väl under minst tio år. Sedan gör han sig skyldig till ett obetydligt bedrägeri, och begår derefter snatteri. Då skall, enligt hvad obestriddt torde vara, snatteriet bedömas såsom femte resan stöld. Om gerningsmannen deremot i stället för bedrägeriet föröfvat och till fullo straffats för grof stöld eller rån, skulle snatteriet hafva bedömts såsom allenast andra resan stöld.

Icke heller minoritetens åsigt lär undgå otillfredsställande resultat vid tillämpningen. Under antagande att en person, som straffats för fyra resor stöld, efter tio år föröfvar en stöld och ett snatteri under sådana förhållanden, att dessa båda förbrytelser ej skola bedömas såsom fortsatt brott, inträder enligt nu ifrågakvarande åsigt olika påföljder, allt

efter som stölden eller snatteriet begicks först. Föröfvades snatteriet först, belägges detta med vanligt snatteristraff, och stölden bedömes såsom första resan. I motsatt fall bestraffas stölden såsom första resan, men har på samma gång den verkan, att snatteriet bedömes såsom femte resan stöld. Vore omständigheterna sådana, att tillgreppen borde bedömas såsom fortsatt brott, skulle gerningsmannen, om stölden gått först, hafva dömts för första och i fortsättning dermed föröfvad femte resan stöld. Hade snatteriet gått först, skulle alltsammans hafva bedömts såsom första resan stöld.

Äfven om de påpekade missförhållandena i vissa fall kunna i någon mån motverkas genom den stora omfattning, strafflatituderna för i återfall begångna brott erhållit genom 1890 års lag, torde redan möjligheten att dylika följder uppstå innebära tillräckligt skäl för en ändring i föreskrifterna om återfallspreskription. Huru beskaffad den erforderliga lagändringen bör vara, framgår indirekt redan af det, som häröfvan blifvit anfördt. De grundsatser, på hvilka de i strafflagens 20 och 21 kapitel gifna bestämmelserna om särskildt straff vid återfall hvila, böra jemväl i fråga om undantagen från regeln om återfallspreskription komma till sin fulla rätt och de påvisade olägenheterna och inkonsekvenserna i nuvarande lagstiftningen på detta område såvidt möjligt undanrödjas. Det skulle tilläfsventyrs kunna ifrågasättas, att jag i detta sammanhang borde för Riksdagen framlägga ett formuleradt förslag till nya bestämmelser om återfallspreskription. Detta har jag emellertid funnit mindre ändamålsenligt. Tydligt torde nemligen vara, att ett inom justitiedepartementet utarbetadt förslag härom, som af Kongl. Maj:t efter högsta domstolens hörande framställes, har långt större utsigt att vinna Riksdagens bifall än ett af mig gjordt utkast i ämnet. Och äfven om Riksdagen skulle för sin del antaga ett af mig utarbetadt förslag, är det ju ingalunda omöjligt, att hos Kongl. Maj:t eller högsta domstolen skulle göra sig gällande nya synpunkter, som medförde, att förslaget icke ansågs kunna oförändradt antagas.

Å andra sidan torde vara önskvärdt, att Riksdagen, om en lagändring finnes vara af nöden, i allmänhet och utan att binda sig vid viss lagtext uttalar sin mening angående den rigtning, i hvilken denna ändring skulle göras. För detta ändamål har jag trott mig här böra något närmare angifva hvad enligt min tanke de nya föreskrifterna böra innehålla.

Till en början bör märkas, att anledning knappast torde förefinnas att antaga, att den för återfallspreskriptionens inträde stadgade tidrymd

af tio år tarfvar ändring. Denna tidslängd lär derför fortfarande böra läggas till grund för bestämmelse om återfallspreskription.

Deremot vill det synas, som om icke tillräckliga skäl finnes att, såsom förhållandet är enligt 1890 års lag, omständigheter, som inträffat efter den stadgade preskriptionstidens förlopp och tilläfventyrs sedan gerningsmannen redan en gång kommit i åtnjutande af den förmån, som ligger i återfallspreskription, tilläggas den betydelse, att på grund af dem återupplifvas den återfallsverkan, som på sin tid tillkom brott, begångna före preskriptionstidens början. Om alltså, sedan sådan regel stadgats, att ett brott icke kan utöfva återfallsverkan på förbrytelser, begångna tio år eller mer efter förstnämnda brotts afstraffande, undantag från berörda regel anses vara af nöden, böra dessa undantag alltid hänföra sig till något, som inträffat under de tio åren närmast efter det förra brottets bestraffning. Efter en behörigen tilländalupen preskriptionstid skulle brottslingen sålunda i händelse af återfall betraktas på samma sätt, som om han icke tillförene begått något brott af ifrågavarande beskaffenhet.

Med grunderna för återfallsskärpningen och med nya lagberedningens ståndpunkt torde öfverensstämma, att undantag från regeln om återfallspreskription stadgas allenast för de fall, då brottslingen, sedan han sist blef för tillgreppsbrott straffad, visat tecken till en fortfarande böjelse för dylika brott. Detta sker direkt derigenom, att han föröfvar ett eller flera sådana brott, och torde derför, om undantag i förevarande hänseende anses vara af nöden, ett dylikt förhållande från gerningsmannens sida i första rummet böra beaktas härvid. Brott af denna beskaffenhet skulle derigenom komma att i fråga om återfallsstraff utöfva inverkan på två olika sätt, allt efter som de blifvit till fullo afstraffade eller icke. I förra händelsen skulle de sjelfständigt verka återfallsförhöjning för efterföljande brott. Och i det andra fallet skulle de tjena till att förmedla öfverförandet af ett tidigare föröfvadt brotts återfallsverkan till senare inträffande förbrytelser. I detta sammanhang torde följande erinran vara på sin plats. Inom strafflagen finnas återfallsbestämmelser allenast för hvad jag här ofvan sammanfattat under benämningen tillgreppsbrott, och strafflagens allmänna bestämmelser om återfall afse derför närmast dylika brott. Emellertid förekomma äfven i särskilda författningar, t. ex. förordningarna om försäljning af bränvin, och om försäljning af öl, värnpligtslagen o. s. v., föreskrifter om särskildt straff vid återfall. Vid dylika fall komma strafflagens återfallsregler i viss mån till användning. Åt ett eventuellt stadgande, att begående af brott, som medför skärpt straff vid återfall, afbryter återfallspreskription

med afseende å tidigare bestraffadt brott, får dock ej gifvas den tolkning, att nämnda regel, som närmast och undantagslöst skulle gälla tillgreppsbroten, finge så tillämpas, att brott utom strafflagens område skulle kunna anses förmedla öfverförandet af ett tillgreppsbrots återfallsverkan till ett senare föröfvadt tillgreppsbrott. Och i sakens natur torde jemväl ligga, att t. ex. en förseelse mot värnpliktslagen icke under några förhållanden må inverka på återfallsreglernas tillämpning på förseelser enligt t. ex. bränvinsförsäljningsförordningen. Om en häremot stridande tillämpning kan anses vara att befara, må sådant förbyggas genom uttryckligt stadgande i strafflagen.

Förutom genom föröfvande af tillgreppsbrott kan emellertid en böjelse för sådana brott i viss mån, indirekt, anses gifva sig till känna derigenom, att den brottslige begår eller straffas för annat brott. Den, som under preskriptionstiden visserligen afhåller sig från tillgreppsbrott men deremot begår andra förbrytelser, egnade att ådagalägga tillvaron af en förderfvad karakter, gifver härigenom helt naturligt ett stöd för det antagandet, att underlåtenheten att begå tillgreppsbrott haft sin grund icke i gerningsmannens förändrade sinnesrigtning, utan i andra yttre eller tillfälliga förhållanden. Och till enahanda antagande torde den omständigheten, att gerningsmannen under preskriptionstiden undergått bestraffning för annat brott gifva anledning, om ock härvid i viss mån andra synpunkter göra sig gällande. Så må erinras om dels den omständigheten, att ett utståndet straff tjänar till att upplifva intrycket af den föregående för tillgreppsbrottet undergåna bestraffningen. Dertill kommer att ett straff, under det att detsamma verkställes, i många fall fysiskt förhindrar brottslingen att begå tillgrepp. Skall ett annat brott än tillgreppsbrott tilläggas sådan verkan att förhindra inträde af återfallspreskription i förhållande till förut begångna tillgrepsbrott, torde emellertid böra fordras, att förstnämnda brott är af en viss gröfre beskaffenhet. En lämplig gräns härvid har jag trott mig finna i den i 5 kapitlet 14 § strafflagen stadgade åtskilnad emellan brott, för hvilka straff icke kan genom preskription förfalla, å ena sidan, samt, å andra sidan, brott, för hvilka straff förfaller, om de ej åtalas inom två eller fem år. Genom en sådan regel skulle, synes det mig, behörig hänsyn tagas ej mindre till de anmärkningar, som i förevarande hänseende framställes emot nya lagberedningens förslag vid dess granskning i högsta domstolen, än äfven till de erinringar, som emot Kongl. Maj:ts förslag gjordes i Riksdagens Första Kammare. Denna regel skulle jemväl medföra den afsevärda processuella fördel, att såsom en följd af densamma, jemförd med den föreslagna regeln om tillgreppsbrots för-

måga att afbryta återfallspreskription, det endast i högst sällsynta fall (såsom i fråga om andra resans snatteri) skulle inträffa, att undersökning behöfde anställas om föröfvandet af brott, för hvilket straff redan genom preskription förfallit.

Genom de nya föreskrifterna skulle — i motsatts emot hvad nu är gällande på grund af 1890 års lag, som införde två preskriptionstider, af hvilka den ena räknas framåt från det förra brottets afstraffande och den andra räknas tillbaka från föröfvandet af det brott, om hvars bestraffande fråga är — preskriptionstiden blifva en enda. Den torde böra räknas från afslutandet af det för förra brottet ådömda straff. Vid afbrott i en preskriptionstid, såom sålunda börjat löpa, torde ny preskriptionstid böra räknas från det afbrottet skedde. Vid sådant afbrott kommer enligt sakens natur den nya preskriptionstiden att i olika fall räknas från något olika tidpunkter (t. ex. begäendet af ett visst brott, afstraffandet af ett brott vare sig helt och hållet eller till en del o. s. v.), men detta förhållande torde utan svårighet kunna regleras.

Till de hufvudsakliga grundsatser, hvilka jag nu framhållit såsom enligt min tanke utgörande synpunkter, från hvilka frågan om återfalls-preskription lämpligast kan lösas, har jag ej ansett mig böra något tillägga, då en följdriktig tillämpning af dessa grundsatser i jemförelsevis underordnade frågor knappast torde medföra några afsevärda svårigheter.

På grund af hvad jag anført får jag härmed vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af de i 4 kapitlet 11 § strafflagen meddelade föreskrifter angående s. k. återfallspreskription, att derigenom må i detta hänseende hufvudsakligen varda stadgadt, *dels* att i strafflagen upptaget brotts verkan att medföra särskildt straff vid återfall i regeln begränsas till tio år, räknade från det straffet för samma brott blifvit till fullo verkställt; *dels* att från berörda regel göres undantag för fall, i hvilka den brottslige under omförmälta tid af tio år antingen föröfvar eller delvis straffas för i strafflagen upptaget brott, som sjelft kan verka förhöjning i straff vid återfall, eller ock föröfvar eller helt och hållet eller delvis straffas för brott af den beskaffenhet, att för sådant brott stadgadt straff icke på grund af bestämmelserna i 5 kapitlet 14 § strafflagen kan genom tilländagåendet af viss tid förfalla; *dels ock* att sedan återfallspreskription hindrats, derigenom att, på sätt nyss blifvit nämndt, brott af viss beskaffenhet under den stadgade preskriptionstiden för-

öfvats eller bestraffats, ny preskriptionstid räknas från afbrottet i den förra.

Af justitieombudsmannens utförliga framställning öfver förevarande ämne -- hvilken framställning utskottet, med hänsyn till frågans vikt, ansett nödigt att i dess helhet återgifva -- framgår nogsam, att de i 4 kap. 11 § strafflagen meddelade bestämmelserna angående återfalls-preskription lemna åtskilligt öfrigt att önska ej blott i fråga om tydlighet, utan, i den mån deras tolkning ej är tvifvelaktig, jemväl ur den synpunkten, att deras tillämpning leder till ojämnhet och inkonsekvenser.

I förstnämnda hänseende har justitieombudsmannen ådagalagt, hurusom olika meningar inom domstolarne gjort sig gällande angående rätta innebörden af de uti ifrågavarande lagrum gifna stadganden om undantag från den i lagrummet uppställda regeln, att ett brott bibehåller sin återfallsskärpande inverkan under endast tio år från det straffet för brottet aftjenats.

Härjemte har justitieombudsmannen med exempel visat, hurusom den affattning, reglerna angående återfalls-preskription erhållit, måste vid tillämpningen leda dertill, att en i och för afgörande af graden utaf brottslighet så betydelselös omständighet som den, huruvida det brott, för hvilket återfallsstraff kan komma i fråga, i tiden följt före eller efter ett annat, med medborgerligt förtroendes förlust i strafflagen belagdt brott, kan komma att i vissa fall utöfva bestämmande inverkan på lösningen af frågan, huruvida återfallsstraff skall ådömas eller icke. Särskildt har justitieombudsmannen fäst uppmärksamheten på den osäkerhet i lagtillämpningen, som inträder för sådana fall, då personer, hvilka dömts för upprepade återfall, sedermera, efter det återfalls-preskriptionen en gång inträddt, göra sig skyldiga till två eller flera nya återfall.

Lika med justitieombudsmannen finner också utskottet det vara af vikt, att ifrågavarande lagrum, till undvikande af de olägenheter, som af dess nuvarande lydelse kunna förorsakas, erhåller förändrad affattning, och utskottet anser tillika, att den af justitieombudsmannen angifna rigtningen för lagstiftningens omarbetning är förtjent af beaktande. Utan att alltså vilja vidtaga någon förändring af den stadgade tiden för återfalls-preskriptions inträde, anser utskottet att, derest undantag från den allmänna regeln härutinnan befinnas nödiga, dessa endast böra hänföra sig till något förhållande, som inträffat under de tio närmaste åren efter det förra brottets bestraffning. Derjemte förtjenar

äfven tagas under öfvervägande den af justitieombudsmannen framkastade tanken att annorledes, än som nu skett, fastställa de brottsarter, hvilka skola tillmätas verkan att kunna afbryta återfallspreskriptionen, dervid dock bör tillses, att stadgandet gifves sådan affattning, att ej brott utom strafflagens område komma att utöfva inverkan på afgörande af frågan om återfallspreskriptions inträdande.

Utöfver hvad justitieombudsmannen sålunda framställt anser emellertid utskottet, att en blifvande utredning i ämnet bör låta sig angeläget vara att undersöka, huruvida öfver hufvud några undantag från regeln angående återfallspreskription verkligen äro påkallade af giltiga grunder. Det synes nemligen kunna sättas i fråga, om ej åt sjelfva begreppet återfall skulle gifvas ett efter inre grunder mera afpassadt innehåll derigenom att regeln om återfallspreskription gjordes undantagslös.

Utskottet finner sig emellertid nu ej böra härom närmare ingå i pröfning och är för öfrigt förvissadt, att ett hänskjutande af frågan i dess helhet, utan på förhand gifven begränsning, till Kongl. Maj:ts bepröfvande bäst skall befordra dess lösning på ett från såväl lagstiftnings- som lagskipningssynpunkt fullt tillfredsställande sätt.

På grund af det anförda får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen, i anledning af justitieombudsmannens förevarande framställning, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru de med nu gällande lagstiftning angående återfallspreskription förenade olägenheter lämpligast må kunna undanröjas, samt för Riksdagen framlägga förslag till lagändring i sådant syfte.

Stockholm den 3 maj 1898.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation

af herr *Husberg*, som ansett förevarande fråga icke kunna lämpligen lösas annorledes än genom upphäfvande af nu stadgade undantag, från regeln om återfallspreskription, och som fördenskull icke kunnat biträda vissa delar af utskottets motivering.

Herrar *Fröberg* och *Redelius* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.